

Preguntes més freqüents (i unes quantes respostes).

Per a terapeutes i educadors.

(La paraula 'terapeutes' s'ha utilitzat tenint presents professionals de la salut com ara pediatres, psicòlegs infantils i logopedes.)

Sisplau cliqueu sobre la pregunta i apareixerà la resposta.

1. Veig molts nens i infants a la consulta que senten dues llengües a casa. Estar exposat a dues llengües retarda el seu desenvolupament?

Hi ha evidència abundant que els infants poden aprendre dues llengües sense cap problema. Les primeres fites en l'aprenentatge del llenguatge es donen a la mateixa edat en nens que aprenen una llengua i nens que n'aprenen dues. Per exemple, balucegen de la mateixa manera que els monolingües, produeixen les primeres paraules al voltant del seu primer aniversari (típicament entre 10 i 14 mesos), i comencen a combinar paraules en 'frases' de 2 o 3 paraules al voltant dels dos anys (normalment entre 18 i 26 mesos).

A mesura que els nens bilingües es fan grans, apareixen diferències entre ells i els nens monolingües, però aquestes diferències són del tot normals. No s'haurien de considerar causa de preocupació ni un factor de risc per tenir una patologia del llenguatge. Per exemple, els nens bilingües poden barrejar les dues llengües en una mateixa frase (vegeu la pregunta 4 de les Preguntes més freqüents per a pares) i pot ser que dominin més una llengua que l'altra pel que fa al vocabulari o la gramàtica. Normalment tenen un coneixement més avançat de la llengua que parlen i senten més. Amb temps i exposició a l'altra llengua, assoliran el mateix nivell de competència en l'altra llengua.

En els anys pre-escolars i al principi de l'escolarització, els nens bilingües tenen un vocabulari en cada llengua més petit que el vocabulari dels nens monolingües, però si es combinen els dos vocabularis i se'n treu les paraules equivalents, tenen un vocabulari semblant o més gran que els nens monolingües de la seva edat. Amb l'escolarització, moltes vegades, encara que no sempre, els nens bilingües assoleixen el mateix nivell que els monolingües almenys en una de les seves llengües.

Els nens bilingües al principi de la seva escolarització pot ser que triguin més que els monolingües a aprendre certs detalls de les seves llengües, per exemple els verbs irregulars; però amb exposició a la segona llengua, aquests detalls s'adquireixen.

2. Què he de recomanar als pares d'un nen bilingüe amb un diagnòstic de retard específic del llenguatge, pel que fa a l'ús de la llengua a casa i a l'escola? Jo crec que els hauria de recomanar de centrar-se en una llengua i deixar l'altra. És un bon consell?

És desafortunat que, amb bona intenció, es doni aquets tipus de consell als pares de nens bilingües amb retard o trastorn del llenguatge i altres patologies del llenguatge o de l'aprenentatge, problemes de lectura inclosos. Aquest consell es

basa en la creença que aprendre dues llengües és massa difícil per a nens amb problemes del llenguatge i que l'ús continuat de dues llengües pot exacerbar els seus problemes. En la nostra experiència, hi ha molts terapeutes i educadors que creuen que eliminar una de les dues llengües és part essencial de la "teràpia" que cal als nens bilingües amb una patologia del llenguatge.

No hi ha evidència científica que doni suport a aquestes idees. Al contrari, els nens amb problemes del llenguatge poden esdevenir bilingües i ho fan. Hi ha casos documentats de nens amb síndrome de Down, nens amb autisme, nens amb trastorn específic del llenguatge o amb dislèxia que han esdevingut bilingües orals i en l'escriptura. Els nens bilingües amb trastorn específic del llenguatge adquiriran les dues llengües més lentament que els monolingües i la seva competència en les dues llengües estarà limitada, però seran limitacions com les dels nens monolingües amb el trastorn. En altres paraules, créixer bilingüe no empitjora la condició del trastorn específic del llenguatge. També s'han de fer consideracions sobre la família i el context. Si la família ja és bilingüe, i potser la comunitat també, seria difícil que el nen fos monolingüe en aquest context. Per no parlar del que el nen es perdria respecte la comunitat, o de l'oportunitat de parlar amb els avis, que podria portar a un sentiment d'aïllament i d'inadequació. En el cas de nens amb dificultats d'aprenentatge com els nens amb síndrome de Down i els nens amb autisme és encara més important que aprenguin les dues llengües perquè hauran de tractar tant els pares com els educadors durant molt de temps. Per tant, no hi ha cap raó per deixar una de les llengües parlades a casa en cas de trastorn específic del llenguatge o d'una patologia de l'aprenentatge.

3. Què hauria de recomanar als pares de nens amb trastorn específic del llenguatge sobre les opcions d'escolarització? Si els pares volen enviar el nen a una escola amb immersió en una altra llengua, els hauria de desencoratjar partint de la base que el nen pot tenir mals resultats acadèmics si ha d'aprendre en una altra llengua?

No hi ha gaire estudis sobre se'n surten els nens amb trastorn específic del llenguatge en l'educació amb immersió, en què els nens aprenen possiblement en una segona llengua. Però hi ha estudis que han trobat que els nens parlants de l'anglès amb retard del llenguatge en escoles amb immersió en francès al Canadà tenien uns resultats acadèmics semblants als del nens parlants de l'anglès amb retard del llenguatge en escoles anglòfones. Per tant, l'aprenentatge en una segona llengua no afectava el seu èxit acadèmic, encara que aquests nens no solien excel·lir acadèmicament. Què sabem del desenvolupament del llenguatge en nens amb trastorn específic del llenguatge en l'educació amb immersió? Hi ha estudis de nens amb trastorn específic del llenguatge que van a escoles en la seva segona llengua perquè pertanyen a famílies immigrants i, per tant, no tenen elecció. Aquests estudis demostren que adquireixen fluïdesa en la segona llengua, encara que mostren limitacions derivades del seu trastorn específic. Aquests nens no corren més risc de perdre la primera llengua que els nens immigrants en general. S'ha d'admetre que hi ha diferències entre els casos en què el bilingüisme és una elecció i els casos en què és una necessitat. Quan és una elecció, requereix un cert compromís per part dels pares i de l'infant. També requereix un compromís per part de l'escola de proveir tot el suport necessari,

lingüístic i acadèmic, perquè el nen se'n surti. Per tant, tot i que no hi ha evidència que un nen amb un trastorn específic del llenguatge no pugui aprendre una segona llengua a l'escola, els pares s'han de plantejar si totes les persones involucrades tenen interès, motivació, temps i recursos perquè el nen avanci en aquest tipus de context educatiu.

4. Quina llengua hauríem de fer servir a la teràpia? La llengua dominant? La llengua de la societat? Les dues?

La resposta a aquesta pregunta és que es considera millor pràctica proporcionar la teràpia en les dues llengües. Com que els nens bilingües en trastorn específic del llenguatge tenen problemes amb les seves dues llengües, les dues llengües poden millorar amb la pràctica que proporciona la teràpia. Tanmateix, per raons diverses, pot ser difícil de seguir la teràpia en dues llengües, per exemple el terapeuta pot no parlar les dues llengües, o el terapeuta pot treballar en una escola en què només s'utilitza una de les dues llengües. Si la teràpia només es pot seguir en una llengua, quina llengua ha de ser? És fàcil que el terapeuta parli la llengua de la societat i, si aquesta no és la llengua dominant del nen, aquest falta de coincidència és desafortunada, encara que la teràpia continuarà sent beneficiosa per al nen. La competència del nen en la llengua de la societat augmentarà amb el temps, i és evident que al nen li convé esdevenir tan competent com pugui en aquesta llengua. Si la llengua de la teràpia és en la llengua dominant del nen, encara millor. La teràpia en una sola llengua pot ser més beneficiosa del que sembla a primer cop d'ull. És així perquè el nen pot transferir habilitats lingüístiques, per exemple la sensibilitat fonològica o la memòria verbal, el coneixement conceptual i les estratègies metalingüístiques d'una llengua a l'altra. Per tant, desenvolupar aquestes habilitats en una llengua pot ajudar a desenvolupar-les en una altra. No hi ha prou estudis sobre l'efecte d'una llengua sobre l'altra en aspectes que varien més entre llengües (aspectes relacionats amb l'inventari lèxic i morfosintàctic de les llengües).

5. Hi ha llibres que pugui recomanar?

Genesee, F., Paradis, J. & Crago, M. (2004). *Dual language development and disorders: A handbook on bilingualism and second language learning*.

Baltimore, MD: Brookes. [2a edició de 2011]

Goldstein, B. (Ed.), *Bilingual language development and disorders in Spanish-English speakers* (pp. 259-286). Baltimore: Brookes.

Roseberry-McKibbin, C. (2002). *Multicultural students with special language needs*. Oceanside, CA: Academic Communication Associates.

6. Hi ha recomanacions oficials per als terapeutes que treballen amb nens bilingües?

La International Association of Logopedics and Phoniatrics, IALP, ha produït un document oficial.